

Конституційне право; муніципальне право

УДК 341.171

DOI [https://doi.org/ 10.5281/zenodo.15767877](https://doi.org/10.5281/zenodo.15767877)

Рівність як категорія права і цінність Європейського Союзу

Мотиль Володимир Ігорович

кандидат юридичних наук, LL.M., M.A.I.S.,

доцент, докторант кафедри Європейського права,

Львівський національний університет імені Івана Франка,

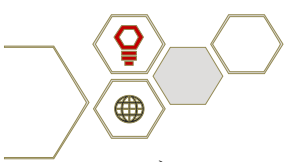
e-mail: volodymyr.motyl@gmail.com,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9470-4882>

Прийнято: 19.06.2025 | Опубліковано: 29.06.2025

***Анотація.** Метою статті є аналіз рівності як ключового принципу права ЄС та одної з основних цінностей, на якій базується Європейський союз. Спочатку коротко досліджується еволюція концепції рівності та значення цінності для ЄС.*

Досліджується 2 виміри рівності, які інколи називають горизонтальним та вертикальним виміром: рівність держав та рівність громадян ЄС. Рівність держав характеризується як рівність держав перед Договорами та правом ЄС і описуються її особливості. Автор показує яким чином рівність трансформувалась і адаптувалась до наднаціонального правопорядку ЄС зокрема шляхом своєрідного компромісу між принципом рівності держав та рівності громадян у формі процедур прийняття рішень в ЄС. Вказується на те, що принцип однастайності при прийнятті рішень Радою ЄС був значною мірою витіснений принципом кваліфікованої більшості а також процедурами спільного прийняття рішень Радою та Європейським парламентом. Автор детальніше аналізує такі складові як рівність прав і жінок, усунення

дискримінації, передусім за ознакою расової та національної приналежності, а також рівну оплату праці за однакову роботу або роботу, яка має однакову вартість.

У статті аналізується регламентація цінності у первинному і вторинному праві ЄС. Розглядаються окремі положення Договору про Європейський Союз та Договору про Функціонування Європейського Союзу та Хартії основних прав, яка є їх складовою. Окремо розглядається рівність у судовій практиці Суду ЄС, який визнав за рівністю ранг універсального принципу права ЄС та основи ЄС. Принцип рівного ставлення відповідно до Суду ЄС вимагає, що порівнювані ситуації не повинні розглядатися по-різному і що різні ситуації не можна розглядати однаково, якщо таке ставлення не є об'єктивним виправданим. Досліджується тлумачення Судом ЄС окремих елементів рівності. Так, до сфери дії принципу зараховуються не лише права чоловіків та жінок, але й осіб, які змінили стать. Вивчається питання співвідношення спільного ставлення і дискримінації.

У завершальній частині статті автор формулює висновки.

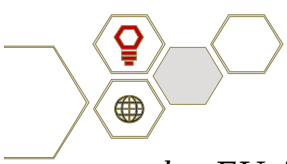
Ключові слова: право ЄС, цінності ЄС, основні цінності ЄС, рівність

Equality as a category of law and a value of the European Union

Volodymyr Motyl

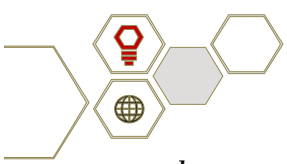
Candidate of Legal Sciences, LL.M., M.A.I.S.,
Associate Professor, postdoc-fellow at the Department of European Law,
Lviv National University named after Ivan Franko,
e-mail: volodymyr.motyl@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9470-4882>

Abstract. The purpose of this article is to analyze equality as a key principle of EU law and one of the fundamental values upon which the European Union is based. Initially, the evolution of the concept of equality and the significance of the value for

the EU is briefly examined. Two dimensions of equality are explored, which are sometimes referred to as the horizontal and vertical dimensions: the equality of states and the equality of EU citizens. The equality of states is characterized as the equality of states before the Treaties and EU law, and its features are described. The author shows how equality has transformed and adapted to the supranational legal order of the EU, particularly through a kind of compromise between the principle of equality of states and the equality of citizens in the form of decision-making procedures in the EU. It is pointed out that the principle of unanimity in decision-making by the EU Council has largely been displaced by the principle of qualified majority and the procedures for joint decision-making by the Council and the European Parliament. The author analyzes in detail components such as equality of rights and women, the elimination of discrimination, primarily based on racial and national belonging, as well as equal pay for equal work or work of equal value.

The article analyzes the regulation of values in both primary and secondary EU law. Specific provisions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union and the Charter of Fundamental Rights, which is part of them, are examined. Separate consideration is given to equality in the judicial practice of the Court of Justice of the EU, which has recognized equality as a universal principle of EU law and the foundation of the EU. The principle of equal treatment according to the Court of the EU requires that comparable situations should not be treated differently and that different situations should not be treated equally unless such treatment is objectively justified. The interpretation of individual elements of equality by the Court of the EU is explored. Thus, the scope of the principle includes not only the rights of men and women, but also those of individuals who have changed their gender. The relationship between joint treatment and discrimination is examined. In the concluding part of the article, the author formulates conclusions. The article analyzes the regulation of values in primary and secondary EU law. Specific provisions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, as well as the Charter of Fundamental Rights, which is part of them, are discussed. Equality in the case law of the Court of the EU is considered separately,

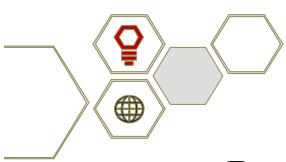

where equality has been recognized as having the rank of a universal principle of EU law and as a foundation of the EU.

Keywords: EU law, EU values, core EU values, equality

Постановка проблеми. Успішна інтеграція України до ЄС, з яким 25 червня 2024 року наша держава офіційно розпочала процес переговорів про вступ і на час написання статті проводяться скринінгові зустрічі по окремих кластерах, є ключовою зовнішньополітичною ціллю і важливим завданням і викликом для правової системи. На цьому шляху особливе значення має імплементація основних цінностей ЄС, на яких базується Європейський Союз. До таких цінностей належить рівність, яка закріплена у ст. 2 Договору про ЄС. З'ясування змісту цієї цінності, вивчення основних складових та аналіз регламентації у первинному, вторинному праві та практиці Суду ЄС має важливе значення для кращого розуміння рівності, оскільки сприятиме забезпеченню більш ефективної імплементації основних цінностей ЄС у правову систему України і відповідно сприятиме інтеграції України до Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній літературі значна увага приділялась дослідженню цінностей як категорії загальної філософії, філософії права, аксіології права або частково теорії права. Досить ґрунтовні дослідження були проведені щодо цінностей як предмету соціально-філософського аналізу (Стрелецька І.Г. [1]), аксіології права (Горобець К.В. [2], Бандура О.О. [3]), проаналізовано методологічні основи та проблеми застосування правових цінностей у правових дослідженнях (Козюбра М. [4], Чефранов, А.Б. [5], Липовець Ю.І. [6], Сидоренко О. М. [7]), обґрунтовано їх детальну класифікацію для теорії права (Кравцов В.І. [8]) досліджено значення цінностей для взаємодії правових систем (Жебровська К.А. [9]). Останнім часом з'явилися окремі дослідження які аналізують загалом поняття цінностей ЄС (Тичина В. [10]) чи їх місце у правовій системі України разом із принципами ЄС (Муравйов В.І. [11]).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні залишається недостатньо дослідженням питання правового змісту окремих цінностей, на яких базується Європейський Союз, зокрема цінності рівності.

Недостатня увага дослідженню окремих цінностей ЄС у вітчизняній правовій науці, пов'язана передусім з тим, що вони лише недавно трансформувались у категорію права ЄС.

Аналіз поняття, правового змісту та окремих складових рівності як цінності та правової категорії права ЄС слугуватиме заповненню цієї прогалини і сприятиме більш успішній інтеграції України до ЄС як в процесі вступу до ЄС, так і після вступу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання):

° Проаналізувати генезу концепції, а також поняття і основні виміри рівності як цінності Європейського Союзу;

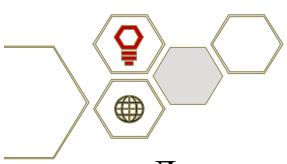
° З'ясувати зміст рівності як цінності ЄС у первинному праві ЄС та у Хартії основних прав зокрема;

° Дослідити зміст рівності як цінності ЄС у вторинному праві ЄС та практиці Суду ЄС

Виклад основного матеріалу дослідження. Рівність належить до цінностей, на яких відповідно до ст.2 ДЄС базується Європейський Союз. Вона є основною, істотною [12] цінністю ЄС, а також загальним принципом права ЄС [13] [14] і основним правом ЄС. Рівність є також і ціллю ЄС. Відповідно до реч. 2. п. 3. Ст.3 ДЄС: «Союз бореться проти соціального вилучення та дискримінації, підтримує соціальну справедливість та захист, рівність жінок і чоловіків, зв'язок між поколіннями, захист прав дитини» [15].

Рівність часто характеризують як стан рівності у статусі, правах та можливостях [16].

Особливістю свободи як цінності ЄС є те, що вона трансформувалась із принципу, який був закріплений у ст.6 в попередніх редакціях Договору про ЄС (Ніццькому і попередніх – авт.). Спочатку її включили до тексту проекту

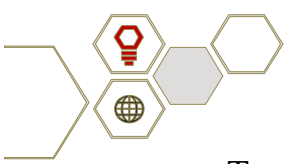
Договору про Конституцію для Європи (п.1 Ст. I-5), а пізніше вона була закріплена в Лісабонській редакції договору про ЄС.

Рівність вважається не лише основоположним принципом переважної більшості правових систем, а рівне ставлення до певної загальновизнаної групи людей є обов'язковою вимогою будь-якої системи правового порядку [17, 669]. Концепція рівності у сучасному її розумінні є відносно молодого, оскільки як в Античні часи, так і в Середньовіччі вважалося, що люди не можуть бути рівними в силу своєї природи (жінки, чоловіки, раби), соціального чи майнового стану тощо. Більше того, ідея рівності вважалась навіть несправедливою.

Певний вплив на утвердження ідей рівності здійснило канонічне право, оскільки відповідно до християнських вчень люди вважаються рівними перед Богом. Справжнього розквіту ідея рівності набула в період Просвітництва. Ідею того, що люди народжуються рівними було обгрунтовано Т. Гоббсом, Дж. Локком, Т. Пейном і Вольтером.

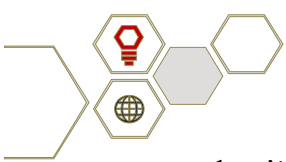
В рамках Європейського Союзу рівність має 2 виміри, які інколи називають горизонтальним та вертикальним виміром [18, 99] рівність держав та рівність громадян ЄС.

Рівність є відповідно до п.1 ст. 3 ДЄС також і ціллю ЄС, а рівність держав закріплена окремо у п.2 ст.4 Договору про ЄС. Рівність держав бере свій початок із закріпленого у статуті ООН основного принципу суверенної рівності держав [19, 59]. Слід однак зазначити що цей основний принцип міжнародного права було адаптовано до особливостей ЄС як наднаціонального правопорядку. Так, для в ЄС не застосовується правило «одна держава-один голос», який виводиться з цього принципу. Натомість у процедурах голосування знайшов відображення певний компроміс між принципом рівності держав і принципом рівності громадян. Так, внаслідок того, що задля забезпечення ефективності і дієздатності ЄС, принцип одностайності при прийнятті рішень Радою ЄС був значною мірою витіснений принципом кваліфікованої більшості (п.3 ст. 16 ДЄС), а також процедурами спільного прийняття рішень Радою та Європейським парламентом (п.1 ст.289 ДЄС, ст. 294 ДФЄС).

Таким чином рівність держав у праві ЄС не має безумовного характеру і більшою мірою проявляється як рівність держав перед Договорами, як це закріплено у п.2 ст. 4 ДЄС. Це означає, що незважаючи на різний вплив держав на прийняття рішень, держави є рівними перед Договорами [19, 61] і правом ЄС, а дія права ЄС є однаковою щодо держав-членів із врахуванням застережень та протоколів відповідних держав-членів. Також і з боку інституцій та органів ЄС повинне бути однакове ставлення до усіх країн-членів ЄС, не залежно від їх розміру, чисельності населення, економічної ваги чи інших особливостей. Крім того, є ряд інших положень, які закріплюють рівність держав, як наприклад, щодо рівності головування в Раді на підставі п.9 ст. 16 ДЄС та ст. 236 ДФЄС (принцип рівномірної ротації) чи щодо рівної автентичності мов держав членів відповідно до п.1 ст.55 ДЄС.

Інша складова рівності – рівність громадян ЄС знайшла відображення в низці положень ДЄС і ДФЄС. Так у ст. 9 ДЄС зазначається, що «У всіх своїх діях Союз дотримується принципу рівності своїх громадян, що отримують однакову увагу від установ, органів, служб та агенцій Союзу». Ключове значення для забезпечення рівності має рівність жінок та чоловіків. Цій складовій цінності рівності, яка окремо згадується у другій частині ст. 2 ДЄС присвячена окрема стаття 8 ДФЄС: «У своїй діяльності Союз спрямовується на усунення нерівностей та сприяння рівності жінок та чоловіків». Важливим аспектом рівності жінок та чоловіків є рівна оплата праці за однакову роботу або роботу, яка має однакову вартість, який закріплено у п.1 ст. 157 ДФЄС: «Кожна держава-член забезпечує застосування принципу рівної оплати працівникам чоловічої та жіночої статі за однакову роботу або роботу, що має однакову вартість». Слід однак зазначити, що заходи або переваги для працевлаштування недостатньо представленої статі, відповідно до п.4 ст. 157 ДФЄС не вважається порушенням цього принципу: «З метою забезпечення на практиці повної рівності жінок та чоловіків на роботі принцип рівного ставлення не повинен перешкоджати будь-якій державі-члену зберігати або запроваджувати заходи, що передбачають певні переваги для того, щоб спростити недостатньо представленій статі здійснення

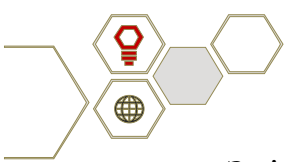
професійної діяльності, запобігти або компенсувати несприятливі умови професійної кар'єри». Ці положення ДФЄС у концентрованому вигляді дублюються ст. 23 ХОП ЄС: «Рівність жінок та чоловіків повинна забезпечуватися в усіх сферах, включаючи працевлаштування, працю та її оплату.

Принцип рівності не перешкоджає збереженню або ухваленню заходів, що передбачають окремі переваги на користь недостатньо представленої статі».

Наступною складовою рівності є усунення дискримінації. Так, у ст. 10 ДЄС, наголошується на необхідності боротьби Союзу «..проти дискримінації на підставі статі, расового або етнічного походження, релігії або віри, [фізичної або психічної] недієздатності, віку або сексуальної орієнтації.» У п.1 ст. 19 ДФЄС передбачено окремі повноваження Ради для протидії такій дискримінації: «Рада, діючи одностайно згідно з особливою законодавчою процедурою та після отримання згоди Європейського Парламенту, може вжити заходів, необхідних для боротьби проти дискримінації». У другому пункті цієї статті передбачені повноваження Ради та Європейського парламенту ухвалювати в рамках загальної законодавчої процедури загальні принципи заохочувальних заходів Європейського Союзу, які застосовуються Європейським Союзом для підтримки дій, які вживаються державами-членами для досягнення цілей зазначених у п.1 цієї статті. Ці заходи не можуть однак стосуватись гармонізації законів чи підзаконних актів держав-членів.

Окремо у статті 18 ДФЄС виділяється заборона дискримінації за ознакою національної приналежності. П.2 цієї статті уповноважує Раду та Європейський парламент діючи в рамках загальної законодавчої процедури затверджувати правила для протидії такій дискримінації.

У Хартії основних прав рівності присвячено окремий Розділ III. Він включає рівність перед законом (ст.20), недискримінацію (ст.21), рівність жінок і чоловіків (ст.23), права дітей (ст.24), права літніх людей (ст.25), інтеграцію фізично або психічно недієздатних людей (ст.26). Важливо, що при цьому має забезпечуватись культурне, релігійне та мовне різноманіття (ст.23).

Зміст рівності як цінності ЄС було конкретизовано у ряді актів вторинного права ЄС. Особливу увагу було приділено боротьбі з расизмом і расовою дискримінацією. Так, 15 липня 1996 року Радою на основі статті К.3 Договору про Європейський Союз прийнята, Спільна дія 96/443/ІНА щодо заходів для боротьби з расизмом і ксенофобією [20], у Розділі 1А якого було визначено ряд дій які охоплюються цими термінами і є кримінально караними діями, щодо яких держави члени ЄС зобов'язуються співпрацювати:

(а) публічне підбурювання до дискримінації, насильства чи расової ненависті щодо групи осіб або члена такої групи за ознакою кольору шкіри, раси, релігії чи національного чи етнічного походження;

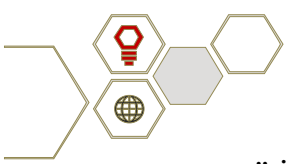
(b) публічне потурання злочинам проти людяності та порушенням прав людини з расистською чи ксенофобською метою;

(с) публічне заперечення злочинів, визначених у статті 6 Статуту Міжнародного військового трибуналу, доданого до Лондонської угоди від 8 квітня 1945 року, оскільки воно включає поведінку, яка є зневажливою або принижуючою для групи осіб, визначених посиленням колір шкіри, раса, релігія або національне чи етнічне походження;

(d) публічне розповсюдження або розповсюдження брошур, малюнків чи інших матеріалів, що містять прояви расизму та ксенофобії;

(е) участь у діяльності груп, організацій чи асоціацій, яка передбачає дискримінацію, насильство або расову, етнічну чи релігійну ненависть [20].

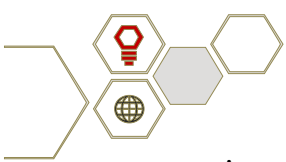
У 2000 році Радою було ухвалено директиву 2000/43/ЕС від 29 червня 2000 про імплементацію принципу рівного поводження між особами, незалежно від расового чи етнічного походження. У цьому документі було зокрема наголошено, що рівність перед законом є універсально визнаним правом. Директива відхилила існування різних людських рас (п.6). У п.9 Документу зазначалось, що «Дискримінація на основі расового або етнічного походження може підірвати досягнення цілей Договору про ЄС...це також може підірвати мету розвитку Європейського Союзу як простору свободи, безпеки та справедливості». П.12 розширив сфери застосування заходів для усунення

расової і етнічної дискримінації: «Конкретні дії у сфері дискримінації на основі расового або етнічного походження повинні виходити за межі доступу до найнятих і самозайнятих видів діяльності та охоплювати такі сфери, як освіта, соціальний захист, включаючи соціальне забезпечення та охорону здоров'я, соціальні переваги та доступ до товарів і послуг і їх постачання». Слід однак зазначити, що документ не поширюється на різне поводження, пов'язане з громадянством. У директиві було визначені засоби захисту та інституційний механізм, який зобов'язані забезпечити держави-члени. Також передбачалось необхідність проведення соціального діалогу та діалогу з громадськими організаціями [21]. Важливим аспектом усунення дискримінації є забезпечення рівності на роботі. На це орієнтована директива 2006/54/ЄС Європейського Парламенту та Ради, яка затвердила загальні рамкові умови для боротьби з дискримінацією на основі релігії чи переконань, інвалідності, віку чи сексуальної орієнтації щодо зайнятості та професійної діяльності(ст.1) [22]. Для підвищення ефективності протидії расизму і ксенофобії було затверджено директиву, яка для цієї цілі передбачала застосування кримінально правових заходів [23].

Особливу увагу у вторинному праві було приділено регламентації рівності жінок і чоловіків, зокрема таким аспектам як рівному поводженню у питаннях соціальної безпеки [24], при наданні послуг і товарів [25], щодо самозайнятих осіб [26], зайнятості та професійної діяльності, транспарентності оплати праці за однакову роботу [27], забезпеченню балансу роботи і життя для батьків і опікунів включаючи декретні відпустки [28][29], подоланню насилля проти жінок та домашнього насилля [30]. Для сприяння рівному поводженню, запобіганню дискримінації та захисту жертв дискримінації ЄС зобов'язало держав-членів створити окремі органи(органи з рівності) і забезпечити їх необхідними ресурсами [31][32]. Окремими актами ЄС було окреслено стандарти чи мінімальні вимоги для функціонування [33].

Важливе значення у цьому плані має Європейський інститут гендерної рівності (EIGE) [34]. Цей орган ЄС має статус агенції ЄС і проводить незалежні

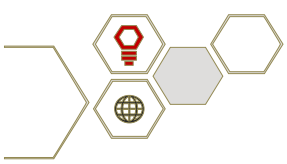
дослідження та ділитися передовим досвідом для сприяння гендерній рівності та усунення дискримінації за ознакою статі.

Що стосується практики Суду ЄС, то він цілому ряді рішень підтвердив принцип рівного ставлення до жінок і чоловіків, назвавши його основним принципом ЄС та основним (фундаментальним) правом людини [35][36][37]. Принцип рівного ставлення та недискримінації вживаються Судом часто як синоніми і зараховуються до загальних принципів права ЄС:

«У цьому відношенні слід зазначити, що принцип рівного ставлення або недискримінації, який є одним із загальних принципів права Співтовариства» [38]. У рішенні *Milkova* Суд підтверджує характер принципу рівного ставлення як загального принципу права Співтовариства, а також вказує на його системний зв'язок зі ст. 20 і ст. 21 ХОП ЄС: «Принцип рівного ставлення є загальним принципом законодавства ЄС, який зараз закріплено в статтях 20 і 21 Хартії» [39][40][41].

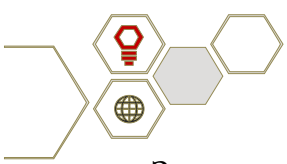
У цілому ряді рішень Суд пояснив суть цього принципу наступним чином: «...Принцип рівного ставлення вимагає що порівнювані ситуації не повинні розглядатися по-різному і що різні ситуації не можна розглядати однаково, якщо таке ставлення не є об'єктивним виправданим» [39][40][42][43][44][45]. В рішенні по справі *C 406/15* Суд описав формулу, якою визначається, чи можна ставлення вважати об'єктивно виправданим: «...Різниця у ставленні є виправданою, якщо вона ґрунтується на об'єктивному та розумному критерії, тобто якщо різниця стосується законодавчо дозволеної мети, переслідуваної відповідним законодавством, і вона пропорційна меті, яку переслідує ставлення» [39]. Подібним чином критерії для допустимої різниці у ставленні характеризує і ЄСПЛ: «...Різниця у ставленні є дискримінаційною, якщо вона не має об'єктивного та розумного виправдання; іншими словами, якщо він не переслідує законну мету або якщо немає розумного співвідношення пропорційності між використаними засобами та метою, яку прагнуть досягти» [46].

В іншому рішенні Суд пояснив суть дискримінації базуючись на вище зазначеному розумінні рівності: «Дискримінація може виникнути лише через

застосування різних правил до порівнянних ситуацій або застосування того самого правила до різних ситуацій» [47][48]. Суд також детальніше пояснив суть елементів чи критеріїв, на основі яких визначається порівнянність ситуацій: «Порушення принципу рівного ставлення внаслідок різного ставлення передбачається що відповідні ситуації є порівнянними, беручи до уваги всі елементи, які охарактеризували їх. Елементи, які характеризують різні ситуації, а отже, їх порівнянність, необхідно, зокрема, визначити та оцінити у світлі предмета та мети акта Співтовариства, який робить відповідну відмінність. Принципи і цілі сфери, якої стосується акт, також повинні бути взяті до уваги» [49].

Таким чином Суд ЄС розглядає недискримінацію і рівне ставлення певною мірою як дві сторони одної медалі [29, 101]. Судом було підтверджено також право жінок і чоловіків на рівну оплату за однакову роботу, закріплене у ст.157 ДФЄС та у ст. 23 ХОП ЄС: «Крім того, ця стаття встановлює принцип, згідно з яким рівна праця або праця, якій приписується однакова цінність, повинна винагороджуватися однаковим чином, незалежно від того, виконується вона чоловіком чи жінкою, принцип, який є особливим вираженням загального принципу рівності, який забороняє порівнювані ситуації розглядатися по-різному, якщо різниця не об'єктивно виправдана» [50][51][52]. Як бачимо, Суд вважає рівну однакову оплату за однакову роботу чи роботу однакової цінності складовою загального принципу права ЄС. У рішенні *Susanna Brunnhofer v Bank der österreichischen Postsparkasse AG* від 26 червня 2001 Суд йде навіть ще далі і наголошує, що цей принцип є не лише окремим вираженням загального принципу рівності, але й становить основу права Співтовариства [52]. Крім того, в ряді рішень дію принципу рівності чоловіків і жінок було розширено і на осіб, які змінили стать [36][51][53][54][55][56][57]. Так, у рішенні *Richards v Secretary of State for Work and Pensions*, C423/04, яке стосувалось виплати пенсії особі-транссексуалу, яка змінила стать з чоловічої на жіночу, Суд ЄС у п. 24 зазначив наступне: «Таким чином, сфера застосування Директиви 79/7 не може бути обмежена лише дискримінацією за ознакою того, що особа є тієї чи іншої статі.

З огляду на її мету та характер прав, які вона прагне захистити, сфера застосування цієї директиви також є такою, щоб застосовуватися до дискримінації, що виникає внаслідок зміни статі відповідної особи...». [53][55] Слід зазначити, що Суд ЄС на час написання роботи не приділяв уваги правам інтерсекс осіб, тобто таких, яких неможливо чітко віднести до жіночої або чоловічої статі, однак дане питання розглядалось національними судами. Так Конституційний суд Австрії визнав їх право на самостійне визначення гендерної ідентичності і поширив на них дію статті 8 ЄКПЛ(право на повагу до «приватного і сімейного життя») [58].

Цікавою є також та обставина, що Суд ЄС обґрунтовуючи верховенство права ЄС посилається на недискримінацію: «...Крім того, виконавча сила законодавства Співтовариства не може варіювати від однієї держави-члена до іншої з повагою до наступних національних законів, не ставлячи під загрозу досягнення цілей Договору про ЄЕС або створення дискримінації за ознаками національності, яка заборонена цим договором» [59].

Висновки. Таким чином, рівність будучи основною цінністю ЄС є одночасно і загальним принципом права ЄС, і ціллю ЄС. Рівність у праві ЄС діє у горизонтальному вимірі як рівність держав та у вертикальному як рівність громадян країн-членів ЄС. Рівність включає 2 основні елементи: однакове ставлення та заборону дискримінації. Найважливішим та найбільш детально опрацьованим аспектом рівності є рівність жінок і чоловіків та усунення пов'язаної з цим дискримінації.

Для успішної імплементації права ЄС та інтеграції до ЄС Україна повинна враховувати зміст рівності, закріплений у праві ЄС та практиці Суду ЄС і імплементувати його у власний правопорядок.

Список використаних джерел

1. Стрелецька І.Г. Цінність як предмет соціально-філософського аналізу(методологічний і лінгвосемантичний аспекти): дис. канд. філос. Наук.:

09.00.03./Стрелецька Ірина Геннадіївна Донецький нац. Університет. Донецьк, 2008. 384 с.

2. Горобець К. В. Аксиосфера права: філософський і юридический дискурс: моногр./К.В. Горобець. Одеса: Фенікс., 2013. 218 с.

3. Бандура О.О Єдність цінностей та істини в праві: монографія. – Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2000. 200 С.

4. Козюбра М. Принципи права : методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. Право України. 2017. № 11. С. 142-164.

5. Чефранов А. Б. Проблеми застосування теорії цінностей у правових дослідженнях / А. Б. Чефранов // Пробл. філософії права. 2005. Т. 3. С.327-337.

6. Липовець Ю.І. Правові цінності як ідеали та компроміси: дис. На здобуття наук канд. юр. наук : 12.00.12. Київ, 2021. 213 С.

7. Сидоренко О. М. Догма права як правова цінність / О. М. Сидоренко // Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 45. С. 76-81. URL:: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2023_11_17 (дата звернення 23.11.2023).

8. Кравцов В.І. Класифікація правових цінностей та її значення для правової теорії і практики // НАУКОВІ ЗАПИСКИ НаУКМА. 2017. Том 200. Юридичні науки. – С.51-55.

9. Жебровська К.А. Універсалізм і релятивізм правових цінностей у діалозі правових систем: монографія/К.А. Жебровська. Одеса: Фенікс, 2018. 222 С.

10. Тичина В. Правові цінності Європейського Союзу : навч. посіб. / Вікторія Тичина; МОН України, Держ. ун-т «Житомир. політехніка». – Харків : Право, 2023. –116 с

11. Muravyov V. Principles and values of the European Union and the legal order of Ukraine // N 138 (2019): Actual problems of international relations. P.97-106.

12. Директива (ЄС) 2024/1500 Європейського парламенту та Ради від 14 травня 2024 року щодо стандартів для органів рівності в сфері рівного ставлення та рівних можливостей між жінками та чоловіками у питаннях зайнятості та професійної діяльності, а також щодо внесення змін до директив 2006/54/ЄС та

2010/41/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1500&qid=1722175146796> (дата звернення: 10.03.2025)

13. ECJ, Judgment of the Court (Second Chamber) of 22 December 2010. Ilonka Sayn-Wittgenstein v Landeshauptmann von Wien. Case C-208/09. ECLI:EU:C:2010:806. Para. 89. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62009CJ0208> (дата звернення: 10.03.2025)

14. ECJ, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 12 September 2006. M. G. Eman and O. B. Sevinger v College van burgemeester en wethouders van Den Haag. Case C-300/04. 2006 I-08055, para.57. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62004CJ0300> (дата звернення: 10.03.2025)

15. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 20.03.2025)

16. Equality. Oxford Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/equalit> (дата звернення: 30.03.2025)

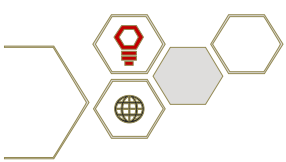
17. Погребняк С.П. Рівність. // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т.3.: Загальна теорія права. Х.: Право, 2017. С.669-675

18. Frischhut M. The Ethical Spirit of EU Values. Status Quo of the Union of Values and Future Direction of Travel. Springer Cham, 2022. 268 p.

19. Calliess C., Ruffert M. EUV/AEUV. Das Verfassungsrecht der Europäischen Union mit Europäischer Grundrechtscharta. München: Verlag C.H. Beck, 2011. 3148 S.

20. Спільна дія від 15 липня 1996 року, прийнята Радою на підставі статті К.3 Договору про Європейський союз, щодо дій для боротьби з расизмом та ксенофобією. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996F0443>.

21. Директива Ради 2000/43/ЄС від 29 червня 2000 року, що впроваджує принцип рівного ставлення між особами незалежно від расового або етнічного

походження.

URL:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32000L0043>

22. Директива Ради 2000/78/ЄС від 27 листопада 2000 року, що встановлює загальні рамки для рівного ставлення у сфері праці та зайнятості. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32000L0078>

23. Рамкове рішення Ради 2008/913/ЄС від 28 листопада 2008 року щодо боротьби з певними формами і проявами расизму та ксенофобії засобами кримінального права. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008F0913>

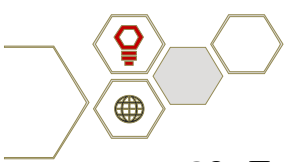
24. Директива Ради 79/7/ЄЕС від 19 грудня 1978 року про поступове впровадження принципу рівного ставлення до чоловіків і жінок у питаннях соціального забезпечення. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31979L0007>

25. Директива Ради 2004/113/ЄС від 13 грудня 2004 року, яка реалізує принцип рівного ставлення між чоловіками та жінками у доступі до товарів і послуг. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32004L0113>

26. Директива 2010/41/ЄС Європейського парламенту та Ради від 7 липня 2010 року про застосування принципу рівного ставлення між чоловіками та жінками, які займаються діяльністю в якості самозайнятих осіб, і про скасування Директиви Ради 86/613/ЄЕС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010L0041>

27. Директива 2006/54/ЄС Європейського парламенту та Ради від 5 липня 2006 року щодо впровадження принципу рівних можливостей та рівного ставлення до чоловіків і жінок у питаннях зайнятості та професійної діяльності (оновлена). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0054>

28. Директива (ЄС) 2023/970 Європейського Парламенту та Ради від 10 травня 2023 року, що має на меті зміцнити застосування принципу рівної оплати за рівну працю або працю рівної цінності між чоловіками та жінками через прозорість заробітної плати та механізми виконання <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023L0970>

29. Директива Ради 75/117/ЄЕС від 10 лютого 1975 року про уніфікацію законодавства держав-членів, що стосується застосування принципу рівної оплати для чоловіків і жінок <http://data.europa.eu/eli/dir/1975/117/oj>

30. Директива (ЄС) 2024/1385 Європейського парламенту та Ради від 14 травня 2024 року щодо боротьби з насильством щодо жінок та домашнім насильством <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1385&qid=1722175146796>

31. Директива 2010/41/ЄС Європейського парламенту та Ради від 7 липня 2010 року про застосування принципу рівного ставлення між чоловіками та жінками, які займаються діяльністю у самостійній формі, та скасування Директиви Ради 86/613/ЄЕС <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010L0041>

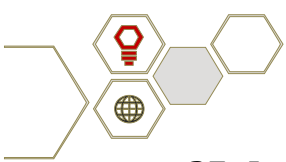
32. Директива 2006/54/ЄС Європейського парламенту та Ради від 5 липня 2006 року про реалізацію принципу рівних можливостей та рівного ставлення чоловіків і жінок у сфері праці та професії <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?u>

33. Директива (ЄС) 2024/1500 Європейського Парламенту та Ради від 14 травня 2024 року щодо стандартів для органів рівності в сфері рівного ставлення та рівних можливостей між жінками та чоловіками в питаннях зайнятості та професійної діяльності, а також внесення змін до Директив 2006/54/ЄС та 2010/41/ЄС <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1500&qid=1722175146796>

34. Європейський інститут гендерної рівності(EIGE)/ <https://eige.europa.eu/about/our-work>

35. Judgment of the Court of 15 June 1978. Gabrielle Defrenne v Société anonyme belge de navigation aérienne Sabena. Case 149/77. para. 26 and 27

36. Judgment of the Court of Justice of 30 April 1996, P v S and Cornwall County Council, C-13/94, ECLI:EU:C:1996:170,para.18

37. Judgment of the Court of 20 March 1984. C. Razzouk and A. Beydoun v Commission of the European Communities. Joined Cases 75/82 and 117/82, ECLI:EU:C:1984:116, para. 16

38. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 12 September 2006. M. G. Eman and O. B. Sevinger v College van burgemeester en wethouders van Den Haag. Case C-300/04. 2006 I-08055, para.57.

39. Judgment of the Court (Second Chamber) of 9 March 2017. Petya Milkova v Izpalnitelen direktor na Agensiata za privatizatsia i sledprivatizatsionen kontrol. Case C-406/15. ECLI:EU:C:2017:198. Para.55.

40. Judgment of the Court (Fifth Chamber) 22 May 2014 of 22 May 2014, Wolfgang Glatzel v Freistaat Bayern. C-356/12. ECLI:EU:C:2014:350. Para. 43.

41. Judgment of the Court (Second Chamber) of 21 December 2016. Paul Vervloet and Others v Ministerraad. Case C-76/15. ECLI:EU:C:2016:975. Para. 74

42. Judgment of the Court Hungary vs. Parliament, C-650/18, EU:C:2021:426

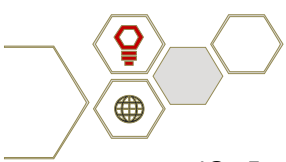
43. Judgment of the Court (Grand Chamber) 6 December 2005. Joined Cases C-453/03, C-11/04, C-12/04 and C-194/04 ABNA and Others, I-10423, ECLI:EU:C:2005:741, Para.63.

44. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 10 January 2006. The Queen, on the application of International Air Transport Association and European Low Fares Airline Association v Department for Transport. Case C-344/04 IATA and ELFAA. ECR I-403, ECLI:EU:C:2006:10 Para. 95.

45. Judgment of the Court (Second Chamber) 9 September 2004. Case C-304/01, Kingdom of Spain v Commission of the European Communities, 2004 I-07655, para. 31.

46. ECHR, Case of Konstantin Markin v. RUSSIA, N. 30078/06, 22 March 2012, para.125

47. Judgment of the Court (Second Chamber), 14 June 2012. European Commission v Kingdom of the Netherlands. Case C-542/09. ECLI:EU:C:2012:346. Para. 41.

48. Judgment of the Court of 14 February 1995. Finanzamt Köln-Alttadt v Roland Schumacker. Case C-279/93, ECLI:EU:C:1995:31. Para.30

49. Judgment of the Court (Grand Chamber) 16 December 2008, Case C-127/07. Société Arcelor Atlantique et Lorraine and Others. ECLI:EU:C:2008:728. ECLI:EU:C:2008:728. Para. 25, 26

50. Judgment of the Court (Second Chamber) 3 June 2021. Tesco Stores Ltd. C-624/19. ECLI:EU:C:2021:429. Para.27.

51. Judgment of the Court of 7 January 2004. K.B. v National Health Service Pensions Agency and Secretary of State for Health, C-117/01, ECLI:EU:C:2004:7. Para. 3-5

52. Judgment of the Court (Sixth Chamber) of 26 June 2001. Susanna Brunnhofer v Bank der österreichischen Postsparkasse AG. Case C-381/99. ECLI:EU:C:2001:358. Para.27

53. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 26 June 2018. MB v Secretary of State for Work and Pensions, Case C-451/16, Para. 29-30, para.35.

54. Judgment of the Court of Justice of 27 April 2006, Sarah Margaret Richards v Secretary of State for Work and Pensions, C-423/04, ECLI:EU:C:2006:256, para. 21-24.

55. Judgment of the Court of Justice of 26 June 2018, M.B. v Secretary of State for Work and Pensions, C-451/16, ECLI:EU:C:2018:492. Para.54.

56. Judgment of the Court of Justice of 1 April 2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, para. 59;

57. Judgment of the Court of Justice and of 5 June 2018, Coman and Others, C-673/16, EU:C:2018:385, paragraphs 37 and 38.

58. Verfassungsgerichtshof G 77/2018-9. 15. Juni 2018. Abs.18

59. Judgment of the Court of 21 December 2021, Euro Box Promotion and Others, joined cases C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 and C-840/19, EU:C:2021:1034, para. 246